

НОРМИ ЗА ПРОЕКТИРАНЕ НА ЧИТАЛИЩА

(Публ., БСА, кн. 11 от 1984 г. В сила от 01.01.1985 г.)

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Тези норми се прилагат при проектиране на нови и реконструкция на съществуващи читалищни сгради, в които комплексно ще се организират и провеждат всички културно-просветни дейности на основата на интеграцията на материално-техническата база на подсистемите "Култура", "Младежки дейности", "Образование", "Обществено-политически организации" и др. от Единната система за комплексно обществено обслужване.

(2) Нормите се прилагат за населени места с население 1000 и повече жители и за жилищни райони.

(3) За населени места с население до 1000 жители и за жилищни микрорайони и групи се прилагат Норми за проектиране на обществено-културни клубове.

(4) При проектирането на нови читалищни сгради и реконструкция на съществуващите се спазват изискванията и на противопожарните строително-технически норми, санитарно-хигиенните норми и другите разпоредби по проектирането.

Чл. 2. При строителство на нови читалищни сгради, както и при реконструкция и модернизация на читалищата се взема предвид и съществуващата материално-техническа база на подсистемите "Култура", "Младежки дейности", "Образование", "Обществено-политически организации" и "Административно-обслужване" от Единната система за комплексно обществено обслужване с цел нейното интегрирано развитие и използване.

Чл. 3. Читалищните сгради осигуряват провеждането в населените места на следните основни видове дейности:

1. в кметствата - масова културно-просветна, обществено-политическа, младежка, клубна дейност и художествена самодейност, кръжочна, кинопрожекционна и библиотечна дейност, движението "Знаме на мира" и др.;

2. в центровете на селищните системи от V и IV функционален тип - театрална, музикална, лекционна, младежка, кръжочна и художествена самодейност, клубна, кинопрожекционна, библиотечна, обредна (при определени условия), на движението "Знаме на мира" и др.;

3. в центровете на селищните системи от III функционален тип и в жилищните райони - театрална, музикална, лекционна, младежка, кръжочна и художествена самодейност, клубна, кинопрожекционна, библиотечна, експозиционна, на движението "Знаме на мира" и др.

Глава втора.

ГРАДОУСТРОЙСТВЕНИ ИЗИСКВАНИЯ

Чл. 4. (1) Читалищните сгради се разполагат в централната част на населеното място или на градската структурна единица и участвуват в оформянето на обществения център.

(2) При избора на парцел се осигурява удобен подход на транспортните средства за декори до сценичната част на сградата.

(3) При разполагането на сградата се осигурява удобен подход на посетителите при свободна площ пред главния вход не по-малко от 0,2 кв. м на зрително място в залата.

(4) Площта на парцела за читалищната сграда и паркинга към нея се определя съобразно действащите нормативи за териториално и селищно устройство.

Глава трета. ОБЕМНО-ПЛАНИРОВЪЧНИ ИЗИСКВАНИЯ

Раздел I. ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ

Чл. 5. (1) При проектирането на читалищата помещенията и площите се организират в следните основни групи: зрителна, сценична, кръжочна и художествена самодейност, клубна, библиотечна, експозиционна, обслужваща (административна и входно-приемна), като се прилага принципът за многофункционално ползване на помещенията и тяхното гъвкаво прегрупиране.

(2) Помещенията на зрителната група и останалите групи се разполагат така, че да съществува възможност за едновременното им ползване.

Чл. 6. (1) Необходимите помещения и площите им в читалищата в различните по големина и функционален тип населени места се определят съгласно приложение № 1.

(2) При съответна обосновка (местни традиции, историческо наследство, демографски състав и др.) в читалищните сгради могат да се предвидят допълнително площи и помещения, съгласно приложение № 2.

(3) В площните показатели за отделните помещения при ново строителство се допуска отклонение $\pm 10\%$.

(4) При определяне на площите на отделните помещения при реконструкция и модернизация се допуска отклонение от минус 20% до плюс 10%, а при съответна обосновка и отпадане на някои помещения.

Чл. 7. (1) Необходимите помещения и площи в читалищата в кметства с население над 3000 жители се приемат както в центровете на селищни системи със съответния брой жители.

(2) Централни читалища в градове от I и II функционален тип се проектират по индивидуално задание.

Раздел II. ГРУПА ЗРИТЕЛНИ ПОМЕЩЕНИЯ

Чл. 8. Зрителната зала се проектира като многофункционална за провеждане на масова културно-просветна и лекционна дейност, кинопрожекции, концерти, театрални представления, увеселения, събрания и пр.

Чл. 9. (1) Броят на местата в зрителната зала в читалищата за различните функционални типове населени места се определя съгласно таблица № 1.

Таблица 1

Функционален тип на населено място	Брой жители	Норматив за оразмеряване на залата - брой зрителни места на 1000 жители	
		в кметства	в център на селищна система
1	2	3	4
VI, V, IV	1000	100	150
V, IV	2000	100	125
V, IV	3000	100	115
IV, III	5000	80	90
III	10000	45	50
III	15000	33	35
жилищен район	60000	-	9

(2) При курортни заселени места броят на зрителните места в залата може да се завишава допълнително до 15% при доказана необходимост.

(3) В читалищните сгради в населени места от III функционален тип с население над 15000 жители броят на зрителните места в залата не може да надвишава 600.

Чл. 10. Зрителната зала се оразмерява с площ 0,75-0,90 кв. м и обем 5-6 кв. м на зрително място.

Чл. 11. (I) Зрителни зали с капацитет до 450 зрителни места се проектират с равен под или с частичен амфитеатър. Зали с повече от 450 места се предвиждат изцяло с амфитеатър.

(2) При определяне профила на амфитеатъра, нивото на окото на седналия зрител се приема 120 см от пода на залата. Надвишението на зрителния лъч над очите на предностоящия зрител е 12 см. При шахматно подреждане на столовете то може да се намали до 6 см.

Чл. 12. (1) Размерите на столовете в зрителната зала се приемат:

1. ширина (между осите на ръкохватките) - от 50 до 55 см;
2. дълбочина на седалките - от 45 до 50 см;
3. височина на пода - от 43 до 45 см.

(2) В залите с равен под или с частичен амфитеатър столовете могат да се закрепват за пода при условие, че са закрепени един за друг в редици.

(3) Разстоянията между редовете в залата се предвиждат не по-малко от 0,80 м при равен под и не повече от 1,05 м при наклонен и стъпаловиден под. При столове с

подвижни седалки това разстояние може да се намали с 0,05 м.

(4) Подвижните столове в зрителната зала трябва да бъдат леки, лесно да се стифират и да позволяват неподвижно съединяване в редове.

(5) Допустимият най-голям брой места в непрекъснат ред при двустранна евакуация е 30, а при едностранна - 15.

Чл. 13. Ширината и допустимият наклон на пътеките в зрителната зала, общата ширина на коридорите, стълбищните крила и врати се оразмеряват съгласно противопожарните строително-технически норми.

Чл. 14. Височината на сцената (подиум) се предвижда от 0,80 до 1,05 м от нивото на пода при първия ред в залата, а разстоянието от гърба на първия ред столове до сцената (подиум), съответно до парапета на оркестрината е 1,20 м.

Чл. 15. (1) Хоризонталният ограничителен ъгъл α за разполагане на зрителните места се приема до 36° за зали със сцена с портален отвор, и до 90° в единно пространство без сценичен портал. Хоризонталният ограничителен ъгъл α се образува от лъчите, допиращи архитектурния сценичен портал, които се пресичат в една точка, лежаща на надлъжната ос на залата (приложение № 3).

(2) Вертикалният ограничителен ъгъл β се приема до 25° . За зрителните места на странични балкони и ложи се допуска ъгъл до 40° . Вертикалният ограничителен ъгъл за дадено място в залата се образува от зрителния лъч от него към централната точка "О" на "червената" линия (линията на завесата) с проекцията му върху пода на сцената (приложение № 3).

Чл. 16. (1) Ако се предвижда балкон в залата, той не трябва да се издава повече от 4 реда над партера.

(2) Броят на зрителните места на балкона да не надвишава $1/3$ от общия брой на местата в залата.

(3) Височината от пода на последния ред на залата до конструкцията на балкона и от пода на последния ред на балкона до тавана на залата не трябва да бъде по-малка от 2,70 м.

(4) Височината на парапета на балкона не може да бъде по-малка от 0,80 м, от пода на балкона.

Чл. 17. (1) При проектирането на кинокабината, екрана и съоръженията за кинопрожекции се спазват Норми и правила за проектиране на кина - БСА, кн. 6-7, от 1973 г.

(2) Поради многофункционалното предназначение на залата се допуска отклонение на прожекционния лъч във вертикална посока надолу до 8° и нагоре до 4° .

(3) В залите с равен под не се допуска максималният вертикален ъгъл, образуван от погледа на зрителя в първия ред към центъра на екрана и от перпендикуляра към плоскостта на екрана, да надвишава 28° .

(4) При съответна обосновка по изключение се допуска да се намали ширината

на екрана до 0,34 Д.

Чл. 18. В дъното на зрителната зала се обособяват командни помещения (кабини) "Звук" и "Ефектно осветление" с прозорци студиен тип към залата. От кабина "Ефектно осветление" се осигурява добър зрителен обхват на игралната площ.

Раздел III. ГРУПА СЦЕНИЧНИ ПОМЕЩЕНИЯ

Чл. 19. (1) Оразмеряването на сценичните площи и елементи на сцената се извършва съобразно таблица № 2 и приложение № 3.

(2) Сцената и помещенията към нея трябва да бъдат в удобна връзка с помещенията за кръжочна дейност и художествена самодейност, които при необходимост могат да бъдат ползувани като допълнителни помещения за артисти.

Таблица 2
(към чл. 19/1)

Брой на зрителните места в залата		до 250	250-350	350-450	450-600
Сценичен портален отвор	ширина а	(м) 7-12			
	височина h	(м) 0,5-0,6 а		0,45-0,6 а	0,4-0,6 а
Главна сцена	площ	кв.м 0,5 S			
	ширина А	(м) 0,8ЦS			
	дълбочина В	(м) 0,75 А			
	височина Н	(м) h+2,5м		h+2,5м-2,4 h	
Авансцена	дълбочина С	(м) 2,5-3,0	2,5-4,0	3,0-4,5	3,5-5,0
	площ	(кв.м) 0,15 S			
	площ на оркестралния отвор включен в авансцената	кв.м -	-	-	0,1 S
Брой на помощни сцени	странична или задна сцена	-	-	-	1
	сценичен джоб	1	1	1-2	1
Странична или задна сцена	височина Н1	(м) -	-	-	1,3 h
	ширина А1	(м) -	-	-	а+3
	дълбочина В1	(м) -	-	-	0,6-0,7 В
Джоб (заден или страничен)	височина Н1	(м) h+2,5м			
	заден	ширина А2 (м) В	В	В	В
		дълбочина В2 (м) 3-4	3-4	3-6	3-6
	страничен	ширина А2 (м) 3-4	3-4	3-6	3-6
		дълбочина В2 В	В	В	В
Външен отвор за внасяне на декори	ширина	(м) 1,8		2,0	2,5
	височина	(м) 2,8		3,0	4,0
Диаметър на въртящия диск Д		(м) -	-	-	1,1 до 1,2а (минимум а+2 см)
Регулируем портален отвор странично		-	-		допуска се
Регулируем портален отвор по височина		-	-		- да

Забележка: 1. S-площ на залата (кв. м)

2. Главната сцена включва основната игрална сценична площ и прилежащите

към нея площи за техническото ѝ съоръжаване.

3. Светлата височина на сцената "Н" с от пода до строителната конструкция.

4. Ширината на главна сцена "А" не може да бъде по-малка от а+5 м.

(3) Между сцената и залата се осигурява пряка връзка посредством стъпала или рампа.

Чл. 20. (1) Оркестрината се оразмерява по норматив 1,2 кв. м на оркестрант, но не за повече от 40 оркестранти.

(2) Отворът на оркестрината се предвижда с ширина най-малко 2/3 от ширината на самата оркестрина, но не по-малка от 2,50 м.

(3) Надписването на авансцената над оркестрината да не надвишава 1,20 м, а светлата височина на оркестрината под авансцената - 2,20 м.

(4) Височината на парапета на оркестрината от пода на залата е 0,80 м.

Чл. 21. В читалища със зрителни зали с 300 и повече зрителни места се предвижда отделен вход към сценичните помещения за изпълнителите и персонал.

Раздел IV.

ГРУПА ПОМЕЩЕНИЯ ЗА КРЪЖОЧНА ДЕЙНОСТ И ХУДОЖЕСТВЕНА САМОДЕЙНОСТ

Чл. 22. (1) При проектирането се осигурява комплексно ползуване на помещенията за кръжочна дейност и художествена самодейност. Те се проектират в пряка функционална връзка помежду им, като се диференцират шумните от тихите дейности. Да се търси връзка на тези помещения със сценичните площи, за да може при необходимост да бъдат ползвани като допълнителни помещения за артисти.

Чл. 23. Лекционната зала се разполага в близост до входа и се обзавежда с подиум с височина до 0,50 м, място за подвижен прожекционен апарат и екран.

Чл. 24. Свободно организираните площи се проектират като многофункционални пространства с възможност за тяхното временно обособяване в помещения за различни дейности (кръжочна, репетиционна, лекционна и пр.)

Раздел V.

ГРУПА КЛУБНИ ПОМЕЩЕНИЯ

Чл. 25. (1) При проектиране на клубните помещения се осигурява възможност за обединяване на пространствата и многоцелевото им използване. Препоръчва се да се търси възможност за връзка със зрително-сценични помещения.

(2) Клубът за общо ползуване се проектира отделно от клубните помещения за младежи.

Чл. 26. (1) В читалищните сгради на основата на интегриране с МТБ за младежки

дейности се предвиждат клубни помещения за младежи. При съществуваща младежка база тя се допълва съгласно тези норми, като не се допуска дублиране на помещения.

(2) Клуб-дневната се организира с къртове за разговори, тихи игри, гледане на телевизия и други занимания. Проектира се в пряка връзка с останалите клубни помещения за младежи.

(3) Клуб-дневната и игротеката за шумни игри в читалищата в кметствата с население от 1000 до 2000 жители се разполагат в непосредствена близост с възможност за обединяването им и за използване на двете помещения и за дискотека.

Чл. 27. Към групата клубни помещения се предвижда бюфет със склад, като се осигурява възможност да се обслужва и зрителната зала.

Раздел VI. ГРУПА БИБЛИОТЕЧНИ ПОМЕЩЕНИЯ

Чл. 28. (1) Читалищни библиотеки се предвиждат в населени места с повече от 1000 жители.

(2) Групата библиотечни помещения се проектира в относителна функционална самостоятелност в рамките на читалищната сграда, като за библиотеките в населени места от III функционален тип се осигурява отделен вход.

Чл. 29. (1) Показателите за библиотечния фонд и читателските места в читалищните библиотеки се определят съгласно таблица № 3

Таблица 3

Показатели	Функционален тип на населеното място				жилищен район
	VI и V	V и IV	IV и III	III	
	кметство	ЦСС до	от 5 000 до	ЦС от 15 000 ж. до 25 000 ж.	
1	2	3	4	5	6
Книгоосигуреност (том на жител)	4	4,5	4	3,5	2*
Читателски места (брой на 1 000 ж.)					
- общи читални	-	-	1,5	1,2	0,7
- в специализирани читални	-	-	-	0,4	0,2
- за прослушване в отдел "Изкуство"			0,6**	0,4	0,2
Библиотечен фонд на свободен достъп					
(в % от общия брой томове)	100	100	80	75	60
Книжен фонд на книгохранилището (в % от общия брой томове)	-	-	20	25	40

* максималния капацитет - 100 х. тома. При капацитет повече от 100 х. тома се проектира по конкретно задание

** минималния брой места - 4

(2) Съотношението на общия библиотечен фонд за възрастни и деца е 3:1.

Чл. 30. (1) При проектиране на библиотеката се осигурява непосредствен достъп на читателите до предоставения на свободен достъп библиотечен фонд, като различните функционално - технологични групи в читателската зона се оформят чрез технологично обзавеждане (мебели и стелажи).

(2) Функционалната организация на читателската, книгохранилищна и служебна зони, както и връзката между тях трябва да осигурява ясни и диференцирани потоци на движение: на читатели, персонал и книги. Пътят на читателите не трябва да се пресича с пътя на библиотечните материали.

Чл. 31. (1) Читателската, книгохранилищната и служебната зона на библиотеките в населени места от 1000 до 5000 жители се организират в едно помещение със съответно заделяне на площи за деца и за възрастни.

(2) Читателските места и тези населени места се организират в рамките на общата площ на залата за библиотечния фонд на свободен достъп (каталожна и заемна зала). Пътят на децата не трябва да пресича подзоната за възрастни. Ако общата площ е организирана в две читателски подзони (за деца и за възрастни), подходите към тях в библиотеката се организират диференцирано.

(3) Справочно-библиографския и информационен отдел се разполага в пряка връзка със заемната и каталожната зала и читалнята, като му се осигурява удобна връзка със служебната зона.

Чл. 32. В комплексния отдел "Изкуство" се предвиждат в рамките на норматива площи за:

1. каталожна и заемна зала с фонда на свободен достъп;
2. зала за групова работа с аудиовизуални материали и места за индивидуално слушане на звукозаписи със слушалки;
3. хранилище за аудиовизуални материали.

Чл. 33. Оразмеряване на библиотечните помещения се приема съгласно таблица № 4.

Таблица № 4

Вид помещения (площи)	Показател
Общо помещение (за библиотеки в населени места от 1 000 до 5 000 жители)	100 т./кв. м
Читателска зона	
Подзона за възрастни	
- каталожна и заемна зала с фонд на свободен достъп (вкл. заемно гише, каталози и места за сядане)	100 - 120 т./кв. м
- обща читалня	2 - 2,5 кв. м/чит. м.
- специализирана читалня	3 кв. м/чит. м.
- справочно - библиографски и информационен отдел	(съгласно приложение № 1)
- комплексен отдел "Изкуство", места за прослушване	3 кв. м/чит. м.

Подзона за деца

- каталожна и заемна зала с фонд на свободен достъп (вкл. заемно гише и каталожни картички)

- помещение за аудиовизуални занимания и игри;

Книгохранилищна зона

Служебни помещения

- комплектуване к каталогизация

- завеждащ библиотека

- склад

100 т./кв. м

(съгласно приложение № 1)

300 т./кв. м

(съгласно приложение № 1)

12 кв. м/раб. място

(съгласно приложение № 1)

"

Раздел VII. ПОМЕЩЕНИЯ ЗА ОБРЕДНА ДЕЙНОСТ

Чл. 34. (1) Помещения за обредна дейност могат да се предвиждат при съответна обосновка в читалищни сгради в центрове на селищни системи от V функц. тип с население от 2000 до 3000 жители в случаите, когато те не могат да бъдат изградени в рамките на подсистемата "Административно обслужване".

(2) Обредната зала се проектира в пряка връзка с клуб - дневна, който може да се използва като място за поздравления.

(3) В помещението за длъжностното лице се съхранява необходимата тонтехника и реквизит за провеждане на обредната дейност.

Раздел VIII. ЕКСПОЗИЦИОННИ ПОМЕЩЕНИЯ

Чл. 35. (1) Зала за експозиции се предвижда в читалищните сгради в населени места с население 10 000 и повече жители.

(2) В читалищните сгради в населени места с население под 10 000 жители като експозиционни площи се ползват: фойета, свободно организирани площи, зрителна зала с равен под и др.

Раздел IX. ОБСЛУЖВАЩИ (АДМИНИСТРАТИВНИ И ВХОДНО - ПРИЕМНИ) ПОМЕЩЕНИЯ

Чл. 36. (1) Обслужващите входно - приемни площи трябва да осигуряват:

1. лесна достъпност до различните групи помещения;

2. възможност за организиране на други допълнителни дейности (изложби, срещи и др.);

3. възможност да осигурят допълнителна площ за разширяване на зрителната зала или клубните помещения.

(2) При вместимост на зрителната зала над 450 места се предвижда втори бюфет, който се разполага във фойето към залата.

(3) Обслужващите площи към зрителната част (касов вестибюл - 0,05 кв. м/зр., гардероб - 0,10 кв. м/зр., фойе и кулоари - 0,55 кв. м/зр., бюфет, тоалетни) се оразмеряват по норматив до 0,90 кв. м общо на зрител. Малките площи се обединяват функционално.

Чл. 37. (1) Дължината на гардеробния плот се изчислява на база 1 метър на 35 зрителни места.

(2) Пред гардеробния плот се осигурява разстояние не по-малко от 3 метра за посетителите.

Глава четвърта. СТРОИТЕЛНО - ТЕХНИЧЕСКИ И ИНСТАЛАЦИОННИ ИЗИСКВАНИЯ

Раздел I. СТРОИТЕЛНО - ТЕХНИЧЕСКИ ИЗИСКВАНИЯ

Чл. 38. Минималната светла височина на помещенията (без зрителната зала и сцената) е 2,60 м. Височината на репетиционните за танцови и музикални състави е 4,50 м.

Чл. 39. (1) За вътрешноограждащи стени, фасади и междуетажни конструкции се осигуряват нормативните стойности за индексите изолация от въздушен и ударен шум, съгласно БДС - 8998 "Шум, защита на помещенията в сградите. Технически изисквания".

(2) При проектиране на залата се спазват БДС - 10676 "Общи изисквания за акустични проекти за зали в обществено - културни сгради" и БДС - 12533 "Акустични изисквания за зали с универсално предназначение".

(3) В читалищните сгради се предвиждат защитни съоръжения в съответствие с изискванията на нормативните документи за гражданска отбрана и указанията на окръжните щабове и щаба на ГО на НРБ България.

Чл. 40. Не се допуска помещенията за отопление, вентилация и климатизация да се разполагат под зрителната зала и сцената.

Раздел II. ИНСТАЛАЦИОННИ ИЗИСКВАНИЯ

Чл. 41. Тоалетните помещения се проектират съгласно "Норми и правила за проектиране на санитарни помещения в жилищни и обществени сгради" (Бюлетин за строителство и архитектура, кн. 8/67 г.).

Чл. 42. (1) Инсталациите за студена и топла вода и за канализацията се проектира, съгласно "Норми и правила за проектиране на водопроводни и канализационни инсталации в сгради" - БСА, кн. 8 и 9 от 1964 г.

(2) Във и по ограждащите стени на зрителната зала не се допуска да се прокарват водопроводни и канализационни тръби.

(3) Прокарването на водопроводни и канализационни тръби през книгохранилището се допуска само в краен случай и при условие, че няма тръбопроводна арматура, фланцови съединения, резби и муфи.

(4) Не се допуска прокарването на водосточни тръби през книгохранилищната и читателската зона.

(5) В книгохранилището не се допускат канализационни шахти.

Чл. 43. (1) Отоплителните, вентилационните и климатичните инсталации се проектират съгласно "Технически правила и норми за проектиране на отоплителни, вентилационни и климатични инсталации" - отделно издание 1962 г.

(2) Отоплението на сградата се осъществява чрез отделни клонове, позволяващи независимо ползване на различните части (зрителна зала с фойета, сцена с гримьорни, библиотека, кръжочна и клубна част).

(3) За зрителни зали с повече от 450 зрителни места се осигурява възможност за изграждане на климатични инсталации, за която се предвиждат необходимите помещения.

Чл. 44. (1) Помещенията в читалищните сгради се проектират с естествено осветление при спазване на норми за естествено и интегрално осветление, като:

1. зрителните зали с вместимост до 450 места се проектират по възможност с естествено осветление, при осигурено затъмняване на залата;

2. за коридори, умивални, съблекални се допуска и индиректно осветление;

3. в спомагателните, складови, душови и тоалетни помещения, се допуска и само изкуствено осветление.

(2) За помещения, в които има повишени изисквания към цветовъзпроизвеждането (кабинети по рисуване, художествени занаяти, експозиционна зала и др.), се предвиждат луминисцентни лампи с подходящ спектър (тип дневна светлина).

Чл. 45. (1) Електрозахранването, електрическите уредби, инсталации и съоръжения се проектират съгласно "Правилник за устройство на електрическите уредби" - ДИ "Техника" 1980 г., изм. БСА, кн. 3 от 1982 г.

(2) Във всички помещения, коридори, фойета и рекреации се предвиждат шуко-контакти.

Раздел III.

СПЕЦИФИЧНИ ИНСТАЛАЦИИ И УРЕДБИ

Чл. 46. При пътеки със стъпала в зрителната зала се предвижда задължително локално осветление на стъпалата, автоматично превключено към аварийното (акумулаторно) осветление.

Чл. 47. Ефектното сценично осветление се проектира съгласно таблица № 5, като се осигуряват необходимите условия за използване на авансцената (включително покритата оркестрина) за игрално поле.

Чл. 48. Съобразно специфичното оборудване на ВК и ОВ инсталации се предвиждат двигателни и командни електрически инсталации.

Чл. 49. (1) В читалищните сгради се предвиждат следните слаботокови уредби и инсталации:

1. светлинно - сигнални и звукови:

а) за зали до 250 места - антрактен звънец, прослушване и повикване (команда) - в гримьорните и репетиционните, прослушване - във фойетата;

б) за зали с 250 - 450 места - антрактни звънци, прослушване и повикване (команди), светещи табла "ТИШИНА" - към входовете на сцената; разговорна уредба ("интерком") за помощник - режисьора (инспициента) - към командните помещения (кабини) "Звук", "Ефектно осветление" и командния пулт на сценичната механизация;

в) за зали над 450 места - комплектна помощник - режисьорска (инспициентска) уредба и самостоятелна разговорна уредба на главния осветител и осветителите на осветителните мостове, ниши и ложи.

2. озвучителни уредби.

а) за зали до 250 места - усилвателна система с портални озвучителни тела;

б) за зали с 250 - 450 места - усилвателни системи за ефектно озвучаване на сценичното пространство и зрителната зала и за общо озвучаване на зрителната зала и фойетата;

в) за зали над 450 места - системи към командното помещение (кабина) "звук" за ефекти с локализация на звуковите източници на сцената и зрителната зала, за общо озвучаване на зрителната зала и фойетата, за звукозапис и възпроизвеждане в репетиционните зали;

г) самостоятелни озвучителни системи - в изложбените, лекционни и ритуални зали, в клубните части и в отделите "изкуство" към библиотеките.

(2) за озвучителните системи се предвижда самостоятелно, заземление със съпротивление не повече от 4 ома, несвързано с общия заземителен контур.

(3) Телефонна инсталация се предвижда с постове в административните помещения, библиотеката, клубната част. Към входно - приемните помещения се предвиждат излази за телефонни монетни автомати.

(4) Излази за телевизионни приемници се предвиждат в библиотеката, в клуб - дневната за младежта, в общото клубно помещение и към две от административните помещения.

Таблица 5

Сценично ефектно осветление

1. Типово осветление	Капацитет на залата			
	до 250 зр. места	250 - 350 зр. места	350 - 450 зр. места	450 - 600 зр. места
а) външно осветление	- външно странично осветление на сцената	- външно странично осветление на сцената и авансцената (чрез осветителни шлицове или открит монтаж на осветителни тела по стените на за-	- външно странично осветление на сцената и авансцената (чрез осветителни шлицове или открит монтаж на осветителни тела по	осветление на авансцената и цената (чрез осветителни шлицове или ложи в залата
	таж на осветителни тела по стените на за-	ветителни шлицове или открит монтаж на осветителни тела по сте-	зала	- външно горно осветление на авансцената (чрез осветителен мост -

	лата)	ните в залата)	в залата)
б) вътрешно осветление	- вътрешно горно осветление на сцената (чрез осветителна ферма на сцената)	- вътрешно портално осветление на сцената (чрез неподвижен портален мост)	- вътрешно портално горно осветление на
		- вътрешно горно и хоризонтално осветление (чрез осветителна ферма)	- вътрешно горно хоризонтално и контражурно осветление (2 бр. осветителни ферми на 3 - 4 м разстояние)
		- вътрешно сценично осветление (от площадки на портални кули и галерии)	
		- възможност за организиране на външно горно осветление на авансцената и ефектно странично осветление (от осветителен мост в тавана на зрителната зала, странични ложи, ниши или шлицове)	
2. Брой на регулируеми токови кръга	12	24	36
3. Инсталирана мощност (квт)	12	30	50
4. Работна мощност (квт)	8	18	30
5. Брой на прожекторите и осветителните тела	20	36	62
6. Тип на осветителните тела	прожектори 1 квт, 0,5 квт; прожектори 2 квт, 1 квт. 0,5 квт; осветителна рампа (3 - 4 цветна); широко осветителна рампа (3 - 4 излъчватели (симетрични и асиметрични) 1 квт цветна); широкоизлъчватели 0,5 квт		

Раздел IV. СЦЕНИЧНА МЕХАНИЗАЦИЯ И СЪОРЪЖЕНИЯ

Чл. 50. (1) За зали с вместимост до 350 места се предвижда неподвижна метална конструкция на тавана на главната сцена (подиум) за окачване на декори, сценично облекло и акустични пана, неподвижен портален осветителен мост и сценични галерии - през 2,50-3,00 метра от нивото на сцената с минимална ширина 0,6 м.

(2) За зала с вместимост над 350 места сцените се съоръжават с еднодействащи и двойнодействащи подемници за декори.

(3) При висока сцена се допуска подвижен сценичен портален осветителен мост.

(4) За рувдхоризонтно и контражурно осветление се предвижда подемник с усилен щанга или висящ осветителен мост.

Чл. 51. (1) Въртящ се сценичен диск се устройва при зали с вместимост над 500 места, при съответна обосновка.

(2) Сценични коли се предвиждат само по специално задание.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Тези норми са утвърдени със заповед № РД-14-02-882/16.Х.1984 г. 1984 г. на министъра на строителството и селищно устройство и на председателя на Комитета за култура с заповед № XI-1887/6.ХI.1984 г.

§ 2. Нормите отменят "Норми и правила за проектиране на читалища", утвърдени с решение № 205 от 17.ХI.1965 г. на бившия Държавен комитет за строителство и архитектура.

§ 3. Указания и тълкувания на нормите се дават от Министерството на строителството и селищното устройство, съгласувано с Комитета за култура.

§ 4. Нормите влизат в сила от 1 януари 1985 г. и се прилагат за обекти, които започват да се проектират, и за тези, на които предстои изработването на работния проект след тази дата.

Приложение № 1 към чл. 6 (1)

Помещения и площи на читалищните сгради в кв.м

Селищни единици	Функционален тип на населеното място									
	кметства			центрове на селищните системи				жил. район		
	VI V		V V, IV		IV, III		III	II, I, 0		
	брой жители на населеното място									
Помещения	1000	2000	3000	2000	3000	5000	10000	15000	25000	60000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Зрителни помещения										
- зрителна зала - брой места	100	200	300	250	350	450	500	525	600	550
места площ в кв.м*	90	180	240-255	225	280-300	360-385	375-425	395-450	450-510	415-470
- кинокабина	-	15	15	15	15	15	15	15	15	15
- кабина "Звук"	-	-	-	-	-	8-10	8-10	8-10	8-10	8-10
- кабина "Ефектно осветление"	-	-	-	-	-	8-10	8-10	8-10	8-10	8-10
- склад за столове	10	10	10	15	15	-	-	-	-	-

Сценични
помещения и
площи

- главна сцена	45	90	120-130	115	140-150	180-195	190-215	200-225	225-255	210-235
- авансцена	15	25	36-40	35	40-45	55-60	60-65	60-70	70-80	65-70
- странична или задна сцена***	-	-	-	-	-	80	95	100	110	105
- джоб	-	25	30	30	60	70	75	80	85	80
- склад за костюми и реквизит	-	-	15	15	15	15	15	15	20	20
- гримьорни	15	2x12	2x12	2x12	2x15	3x15	3x15	4x15	4x15	4x15

* Посочените площи са изчислени в рамките на норматива 0,75-0,90 кв. м/зрителни места при диференцирането му както следва:

- за зали 100-250 места по 0,90 кв. м/зр. места
- за зали 300-450 места 0,80-0,85 кв. м/зр. места
- за зали 500-600 места 0,75-0,85 кв. м/зр. места

** Площите на главната сцена са изчислени от площите на зрителната зала, съгласно формулата в таблица № 3.

*** Посочените площи следва да се уточнят и съобразно приетата ширина на сценичния портал.

Продължение

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
- чакащи артисти	-	-	-	-	-	15	20	20	35	20
- тоалетна за артисти	-	5	10	10	10	10	10	15	15	15
Помещения за кръжочна дейност и художествена самодейност										
- общи лекционни кръжочни	-	-	35	35	35	35	35	2x35	2x35	2x35
- индивидуални кръжочни	-	-	-	-	15	15	15	2x15	3x15	3x15
- фотолаборатория с тъмна камера	-	-	-	-	15+10	15+10	15+10	15+10	15+10	15+10
- лекционна зала	-	-	-	-	80	80	100	120	120	120
- репетиционна зала за танцови състави	-	60	80	60	80	100	120	120	130	130
- склад за материали	8	8	8	8	8	10	10	10	10	10
- съблекални с душовете	-	-	-	-	2x12	2x12	2x15	2x15	2x18	2x18
- репетиционна зала за музикални състави	-	-	-	-	-	-	50	50	70	70
- склад за инструменти	10	10	10	10	10	10	15	15	15	15
- свободно организирани площи за репетиции, сбирки и пр.	50	50	50	50	50	50	50	60	60	60

Клубни поместения

- клуб-дневна за младежи	35	35	35	40	50	50	50	50	50	50
- дискотека със склад	-	70+5	90+5	90+5	90+5	100+5	(100+5)*	(100+5)*	(100+5)*	(100+5)*
- игротека шумни игри	40	40	40	40	55	55	70	70	70	70
- клуб за общо ползуване	35	35	40	40	40	40	50	50	50	50
- бюфет	10	20	30	25	35	45	50	55	60	50
- склад към бюфета	5	10	15	10	15	20	25	25	30	25

Библиотечни помещения

- общо помещение за библиотека	40	80	120	90	140	-	-	-	-	-
--------------------------------	----	----	-----	----	-----	---	---	---	---	---

* Не се предвижда при наличието на друга младежка база в населеното място.

Продължение

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Читателска зона										
Подзона за възрастни										
- каталожна и заемна зала с фонд										
на свободен достъп	-	-	-	-	-	125-150	200-240	250-300	420-495	375-450**
- обща читалня	-	-	-	-	-	16-20	30-40	36-45	60-75	85-105
- специализирана читалня	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30
- справочно-библиографски и ин-формационен отдел	-	-	-	-	-	-	-	12	20	20
- комплексен отдел "Изкуство"	-	-	-	-	-	50	50	70	125	70
Подзона за деца										
- каталожна и заемна зала с фонд										
на свободен достъп	-	-	-	-	-	50	80	100	165	150
- помещения за аудиовизуални за-нимания и игри	-	-	-	-	-	-	30	40	50	50
Книгохранилищна зона	-	-	-	-	-	20	30	40	70	130
Служебна зона										
- комплектуване и каталогизация	-	-	-	15	15	24	24	24	36	36
- заведущ библиотека	-	-	-	-	-	15	15	15	15	15
- склад	-	-	-	-	-	-	10	10	10	10
Експозиционни помещения и площи										
- зала за експозиция	-	-	-	-	-	-	60	70	80	60
- склад	-	-	-	-	-	-	12	12	15	12

* Всички посочени площи за библиотеката в жил. район (колонка 11) са изчислени на базата на максималния ѝ капацитет - 100 х. тома.

Продължение

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Обслужващи (административни и входно-приемни) помещения и площи										
- административни	12	12	2x12	15	2x15	3x12	3x12	4x12	4x12	4x12
- касов вестибюл	10	10	15	15	20	20	25	25	30	25
- фойе (+кулоари)	55	110	150	125	175	225	250	265	300	275
- гардероб	10	20	30	25	35	45	50	55	60	55
- бюфет със склад*	-	-	-	-	-	25	25	35	35	35
- тоалетни	10	20	30	25	35	45	50	55	60	55
- помещение за инвентар за почистване	-	5	5	5	5	5	5	5	5	5
- помещение за акумулатори	-	-	-	-	-	10	10	10	15	15
- ел. табло	-	-	-	-	-	10	10	10	15	15
- домакински складови площи	-	-	50	50	50	80	100	150	150	150
- спомагателни технически помещения за отопление и вентилация (климатична инсталация)	според избора вид според нормативите на ГО									
- помещения за ПРУ	според избора вид според нормативите на ГО									
Обща полезна площ	605	1050	1660-1690	1510	2080-2110	2780-2850	3320-3450	3730-3800	4470-4650	4230-440
Обща разгъната площ = обща по- лезна площ +25 % от нея за Стени, коридори, стълбища и др.	760	1310	2075-1960	1890	2600-2640	3475-3590	4150-4310	4660-4850	5590-5820	5290-5500

* Бюфетът се разполага във фойето

Забележка: Площите са изчислени въз основа на посочения брой жители, респективно съответстващия им капацитет (места, тонове и др.). При междинните стойности за основата се взема конкретният брой жители и съответните показатели.

Приложение № 2 към чл. 6 (2)

Помещения и площи за допълнително мотивирано включване и съдържанието на читалищната сграда (в кв. м)

Функционален тип на населеното място

1	кметства		центрове на селищни системи					жилищен район		
	VI ф.т.	V ф.т.	V ф.т.	V, IV		IV, III		III	II, I, 0	
	брой жители на населеното място									
	1000	2000	3000	2000	3000	5000	10000	15000	25050	60000
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Сценични площи										
- склад за декори,	-	-	-	-	50	100	150	200	200	-
Кръжочни помещения										
- езикови забавачници	-	-	-	-	35	35	2x35	2x35	2x35	2x35
- фонетичен кабинет	-	-	-	-	-	-	-	-	35	35
- снимачно-монтажна стая за кино-кръжок	-	-	-	-	-	-	35	35	35	35
- студио за озвучаване	-	-	-	-	-	-	15	15	15	15
- кабинет за художествени занаяти	35	35	35	35	35	55	55	55	55	-
- склад за материали	8	8	8	8	8	10	10	10	10	-
- кабинет за изобразително изкуство и моделиране	-	-	-	-	-	-	35	55	55	55
Обредни помещения										
- многофункционална обредна зала	-	-	-	70	80	-	-	-	-	-
- подготвителна за младоженци	-	-	-	10-12	10-12	-	-	-	-	-
- подготвителна за деца и майки	-	-	-	10-12	10-11	-	-	-	-	-
- помещение за длъжностно лице (за реквизит и тонтехника)	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-
Помещение за експозиции										
- музейна сбирка	25	25	25	35	35	35	50	-	-	-
- уредник	-	-	10	10	10	10	10	-	-	-

Приложение № 3 към чл. 15 и чл. 19/1/

1. Главна сцена;
3. Джоб
5. Авансцена;

2. Странична сцена
4. Портален сценичен отвор
6. Оркестрина

2а. Задна сцена

7. Зрителна зала

8. Командни кабини

СЦЕНА ЕЛЕМЕНТИ